

WORD LIST GABARUS LAKE CB, NS

(Items based on *LASID* Questionnaire [The Linguistic Atlas and Survey of Irish Dialects (LASID) 1-4, Heinrich Wagner (vol. 4 with Colm Ó Baoill, Dublin Institute for Advanced Studies 1958-1969]

Oidhrig Dhòmhnullach (Mrs Effie Maclean 80 yrs +; v. good informant; Harris heritage), Gabarus Lake, Cape Breton Co.

A

a *poss. 3f.*: chuir i suas a muilichinn.

abaich *adj.* ‘ripe’: chan eil na h-ubhlán abaich [-iç] fhathast.

àbhaist *n* ‘usual [occurrence]’: b’ àbhaist dha ’ thighinn tric.

acarsaid *n.* ‘harbour’: ~.

adharc *n* ‘horn’: *pl.* adharcan [ø:riçk’ən] na bà.

agh *n.*: ~ [ɾɣ]

aghaidh, an ~ *prep.* ‘against’: bha e [va ε] nam aghaidh [œ:i]

aichearr, a dh~ *advb.* ‘soon’: ~.

aig *prep.* ‘at, by to’: tha iad aig a’ gheata; bidh e aig an taigh aig Nollaig; feith gus am bi mi aig an taigh!; sin agad an taigh aig mo nighean; tha cuideigin aig an doras chan eil na brògan ga mo fhreagairt; tha mi gam nighe [kəm pi-ə] fhèin; tha e gam marbhadh; tha e gam leantail; bha an cat ga imlich fhèin; tha e ga shuathadh fhèin; tha e ga ghiùlan; tha e gar n-iarraidh uile; tha iad gan glacadh a chuile latha; tha mi gan ceangal;

bha fhios agam aire sin, co-dhiù; bha tuilleadh ’s a’ chòir do dhramaichean agam an-raoir; chan eil fhios agam co-dhiù ’ tha thu ceàrr no ceart; tha cuimhne agam; tha cuimhne agam; ’n tig agad air sin a dhèanamh dhomh?; tha srann aige; tha fear dha na sgiathan aige briste; tha càil mhath aige; tha ’n t-eagal aige-san roimpe-se/romhaibh uile; tha side mhath againn an-diugh; gu mheud mart a th’ agaibh?

ainm *n.* ‘name’: a h-~; dè an t-ainm a th’ ort?

ainneoin, (a) dh~ *prep* ‘in spite of’: dha m’ ainneoin.

air *prep.* ‘on, after, before’: ~ a’ chraobh; ’n tig agad air sin a dhèanamh dhomh?; bidh sinn a’ falbh ai’ an t-seachdain sa tighinn; choinnich mi e air an rathad an-raoir; cuir peinnt air a’ chunntair; bha mi ’r reothadh leis am fuachd; th’ e air a thìodhlagadh anns an ùir; tha na caoraich air an rùsgadh le deamhais; mura b’ eadh esan bha sinn air ’ bhith bàthte; na gillea a’ sadail chlachan air a chèile; bha fhios agam aire sin, co-dhiù; tha cabhag orm [aràm]; bha iongnadh orm nach tàini’ tu; bha e ’g èigheachd orm; dh’èigh e orm an-dè; dè an t-ainm a th’ ort?; tha e air an daorach uaireannan; tha e ’ magadh oirre-se [ɔɾiʃə]; bha an cianalas oirnn [ɔʔɲ] nuair a dh’fhalbh e; cha chuala na moighich mi gus an robh mi gu math faisg orra; tha e ’ magadh orra-san [ɔɾəsən].

àirde *n.* ‘height’: còig òirlich dh’àirde.

airgead *n.* ‘money’: fhuair sinn an t-airgead; gheibh sinn airgead air a shon; feir e airgead dha na bochd; cha toir e airgead dhaibh idir.

airson *prep.* ‘for’: ba chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar slàinte; cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant; gheibh sinn airgead air a shon.

ais, air [εð] ~ *advb.* ‘back’: ~.

àite-suidhe *n.* ‘seat’: chan fhaighinn àite-suidhe [sɾi] anns a’ rùm.

àiteigin *n.* ‘somewhere’: leugh mi siud an àiteigin.

a-mach *advb* ‘out (motion)’: chuir esan a-mach smugaid air an ùrlar; thig a-mach *clever!*

amadan *n* ‘foolish man’: tha fios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann.

amàireach *advb.* ‘tomorrow’: agus taghaidh e tuillidh a-màireach; bidh an t-uisge a-màireach ann; bidh i nas teòth’ a-màireach; dùisgidh mi tràth thu a-màireach; gheibh iad e ’-màireach; marbhaidh e an còrr a-màireach; seallaidh mise dhut am fearann a-màireach.

amhach *n.* ‘neck’: m’ amhaich [m əviç]; cùl m’ amhaich.

anail *n.* ‘breath; rest’: gabh t’ anail/ ur n-anail!

an ear *adj.* ‘east’: [gaoth] an ear-thuath ’s gaoth an ear; an ear’ s a’ dol an iar

an ear-thuath *adj.* ‘northeast’: [gaoth] an ear-thuath ’s gaoth an ear.

an iar *adj.* ‘west’: an ear’ s a’ dol an iar; gaoth an iar.

an poss. 3pl.: tha na caoraich air an rùsgadh le deamhais; bha feadhain dha na caoirich ’ chaidh an call san t-sneachda

an seo *advb.* ‘here’: bha iomadach pàiste ... ; tha taighean an siud ’s an seo; coimhead an connadh ’ tha ’ **seo!**

an sin *advb.* ‘there’: tha beathadhaichean fiadhaich an sin; ’s e each brèagha ’ tha ’ sin.

an siud *advb.* ‘there, yonder’: tha taighean an siud ’s an seo

an interr. vb. l ptcl.: ’ faca tu riamh am madadh ruadh?

an(n) *prep.* ‘in. into’: leugh mi siud an àiteigin; tha sinn a’ losgadh ochd tunna gual sa bhliadhna; tha taigh mòr aig mo phiuthar sa bhaile; tha e anns a’ choillidh; chan fhaighinn àite suidhe anns a’ rùm; bha feadhain dha na caoirich ’ chaidh an call san t-sneachda; cò ’ tha [a] san taigh?; tha e na shineadh sa leabaidh; tha sinn nar suidhe aig an teine;

bha e [va ε] nam aghaidh [œ:i]; tha mi nam aonar/ ònar; ’n tèid thusa na do shineadh?; tha e na shineadh sa leabaidh; tha mi ’ sgriobhadh [-v-] dhachaigh uair san t-seachdain;

’s e duine *rough* a th’ ionadsa; agus an-dè bha ’n t-uisge ann; bidh an t-uisge a-màireach ann; bha reodhadh ann; bha ’n deigh ann; ’s e duine socair a th’ann; tha fios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann; bha *crowd* bhoireannach ann; gu mheud duine ’ bh’ ann?

a-nall *advb* ‘over, across (motion towards)’: a-null ’s ~.

an-dè *advb.* ‘yesterday’: agus an-dè bha ’n t-uisge ann; bha i na bu fhliuch an-dè; chaidh e dhan bhaile an-dè; cheangail sinn an-dè iad; dh’èigh e orm an-dè.

an-diugh *advb* ‘today’: cha bhi searman san eaglais idir an-diugh; cha do dh’ith mi sian an-diugh for bha mi bochd; dè rinn [-] thu sa mhadainn an-diugh?; nì mi sean an-diugh; tha i teth an-diugh; tha side mhath againn an-diugh.

an-easar *advb.* ‘day after tomorrow’: ~.

a-nochd *advb.* ‘tonight’: ceanglaidh sinn an crodh a-nochd

an-raoir *advb.* ‘last night’: bha i fuar an-raoir; gu mheud dram a dh’òl thu an-raoir?; bha tuilleadh ’s a’ chòir do dhramaichean agam an-raoir; choinnich mi e ait

an rathad an-raoir; bha mi leam fhèin an-raoir; ghlac iad am meàirleach an-raoir;
a-null *advb.* ‘over, across (motion away)’: ~ ’s a-nall.

aodann *n.* ‘face’: m’ ~.

aodram *adj.* ‘light’: ~.

aon *num.*: a h-~; aon duine ’s dithis; aon ubhal; rinn e an aon (‘same’) rud.

aonar *n.* ‘on one’s own’: tha mi nam ~/ ònar.

ar *poss. adj. 1pl.* ba chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar [əɾ] slàinte.

aran *n.* ‘bread’: feir pìos arain dhan a’ phàiste; ma nì thusa aran nì mise im; dhèanainn-s’ aran na **dhèanadh** (sic) im; tha i ’ fuin an arain/ arain; feir pìos arain dhan a’ phàiste!; hala ’s ceannaich lof arain!

àrd *adj.* ‘high, tall’: tha ’n cnoc seo nas àirde [a:ɾʃ^hə] na ’m fear eile.

a-riamh *advb.* ‘ever, never’: am faca tu ’-riamh madadh ruadh?

a-rithist *advb.* ‘again’: bha mi ’ smaointeachadh gur meate (?) nach coinneachamaid a-rithist; chluinneadh tu a-rithist [ð´i-ijʃ/ ð´i-ij] e; is math ’ dh’fhaodte nach tachair sinn a-rithist.

às deaghaidh *prep.* ‘after’: tha mis’ ’ dol a ruith às a deaghaidh.

às *prep.* ‘out (of), from’: chaidh an teine às le cion gual; cò às a thàinig thu?; tha i ’ toir na h-itean às a’ chearc.

àsan *pron. 3pl.*: agus àsan mar an ceudna; thàinig i ’m bad a robh àsan

a-staigh *advb.* ‘in, into (motion)’: thig a-staigh!; thigibh a-staigh uileadh

athair *n.* ‘father’: ’n athair; taigh m’ athair; mura deaghamaid dhachaigh cha bhiodh m’ athair toilichte; tha m’ athair-sa nas sine na d’ athair-sa [ɑ-əɾʃə]

atharrachadh *n* ‘change’: tha atharrachadh sa ghealaich

B

bad *n.* ‘spot, place’: thàinig i ’m bad a robh mise.

baile *n.* ‘town, farm’: chaidh e dhan bhaile; chaidh e dhan bhaile an-dè; tha taigh mòr aig mo phiuthar sa bhaile.

bainne *n.* ‘milk’: tha ’m bainne nas misle na ’ bhlàthach; ~ tiugh; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no seana-bhainne?; ’s math dh’fhaodte gum b’fheàrr leatsa deoch bhainne.

banntnach *n* ‘widow’: ~; mac na banntnaich.

barrachd *n.* ‘excessive amount/ number; amount/ number (in excess of)’: leughaidh mi barrachd; mharbh am madadh ruadh barrachd air ... dà-dheug do chearcan.

bàth *vb.* ‘drown’: mura b’ eadh esan bha sinn air ’ bhith bàthte.

bathais *n.* ‘forehead’: ~.

beachd *n.* ‘opinion’: ~.

beag *adj.* ‘small’: tha i rud beag fuar.

bean *n.* ‘wife, woman’: tha bean an taighe [tə-ə] a’ maistreadh.

beathadhach *n.* ‘animal’: tha beathadhaichean fiadhaich an sin.

beggar *n.* ‘beggar’: thug e dhan a’ *beggar* [e].

beinn *n.* ‘mountain’: ~.

beir *vb.* ‘bear, catch’: rug iad air a’ mheàirleach.

beò *adj* ‘possible’: chan urrainn dhuinn ’ bhith beò gun bhuntàta

beul *n.* ‘mouth’: dùn do bheul!

bheir *vb.* ‘give, bring, take’: bheir mi dhut do roghainn; ithidh mi ge bith dè ’ bheir thu dhomh; feir e airgead dha na bochd; cha toir e airgead dhaibh idir

thuirt e nach toireadh e dhomhsa e;

thug e bhuam e; cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant; thug mi ultach feòir dhan a’ bhò an dè; thug mi pìos feòla dhan chù; thug e dhan a’ *beggar* [e]

feir dhomh deoch blàthcha!; feir pìos arain dhan a’ phàiste; feir dhomh rud a dh’itheas mi;

tha i ’ toir na h-itean às a’ chearc; ba chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar slàinte.

bho *prep.* ‘from, of’: thug e bhuam/ bhuaipe/ bhuapa-san e; cha do dh’ionnsaich sinn cus bhuaith’-san.

bi *vb.* ‘be’: cus biadh tha i dona dhut; tha am biadh gann bheil thu ’ faireachdainn a’ chràidh?; bheil thu ’g iarraidh deoch blàthchadh?; bidh e aig an taigh aig Nollaig; chan eil na h-ùbhlán abaich; chan eil feum againn air sian;

bidh an t-uisge a-màireach ann; bidh i nas teòth’ a-màireach; bidh mi air ais an ceann ceithir no còig a sheachdainean; cha bhi searman san eaglais idir an- diugh;

feith gus am bi mi aig an taigh!;dè ’ bhios tu ’ dèanamh anns a’ mhadainn?;

bhithinn toilichte nam falbhadh tu; bhithinn toilichte nan deaghadh tu dhachaigh;

cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*; cha bhithinn a’ strì ris a sin; bi: cha bhithinn toilichte [-iʃə] muran tigeadh e; cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*; bhiodh e na b’ fheàrr dhut falbh; bhiodh sin na b’ fheàrr; bhiomaid toilichte mura deaghamaid dhachaigh cha bhiodh m’ athair

toilichte; cha bhiomaid a’ laighe sìos;

cha chuala na moighich mi gus an robh mi gu math faisg orra; thàinig i ’m bad a robh

mise; chan urrainn dhuinn ’ bhith beò gun bhuntàta

bi: mura b’ eadh esan bha sinn air ’ bhith bàithte’ ; nighidh sinn sinn fhèin an ùine

gun ’ith [= bhith] fada; an ùine gun ’ bhith fada fairichidh mi e.

bith, **sam** ~ *advb.* ‘any (at all)’: chan eil deifir [ʃɛvɪʃ ə] sam bith eadar mise ’s tusa/ eadar sinn/ eatarainn/ eatarra.

blàthach *n* ‘buttermilk’: ~; tha ’m bainne nas misle na ’ bhlàthach; feir dhomh deoch blàthcha; bheil thu ’g iarraidh deoch blàthchadh?

bleoghain *vb* ‘milk’: bleoghainidh mise i a’ bhò; cha do bhleoghain sinn idir iad; ’ bleoghain na bà.

bliadhna *n.* ‘year’: tha sinn a’ losgadh ochd tunna gual sa bhliadhna.

bò *n.* ‘cow’: bleoghainidh mise i a’ bhò; thug mi ultach feòir dhan a’ bhò an-dè; ’ bleoghain na bà; adharcan na bà.

bochd *adj* ‘poor’: bha mi ’g obair ged a bha mi bochd; cha do dh’ith mi sian an-diugh for bha mi bochd; chuala mi gu robh thu bochd.

boireannach *n.* ‘woman’: bha *crowd* bhoireannach ann.

bòrd *n.* ‘table’: ~, bùird.

brèagha *adj.* ‘fine, excellent’: ’s e each brèagha ’ tha ’ sin.

bris *vb.* ‘break’: tha fear dha na sgiathan aige briste.

bròg *n.* ‘shoe’: chan eil na brògan ga mo fhreagairt; nì esan brògan.

bruidhinn *vb.* ‘speak’: bruidhnidh esan Beurla; bhruidhinn mi ris; cha do bhruidhinn [vri-ij] e rium.

buail *vb.* ‘hit’: bhuaile e mi le ’ dhòrn.

buandaich *vb.* ‘win’: bhuandaich e an *game*.

buntàta *n.* ‘potato, potatoes’: chan urrainn dhuinn ’ bhith beò gun bhuntàta [və'ŋæ:tə]; tha e ’ cur todhar air a’ bhuntàta; is toigh leis buntàta math; tha e ’ taghadh a’ bhuntàta mhath; tha sinn a’ goil a’ bhuntàta; tha sinn a’ pronnadh a’ bhuntàta; tha na buntàta [pən'tatʰə] grod.

C

cabhag *n* ‘haste, hurry’.: tha cabhag orm; agus dèan cabhag!

cagain *vb.* ‘chew’: cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*.

càil *n.* ‘appetite’: tha càil mhath aige.

caill *vb.* ‘lose’: bha feadhain dha na caoirich ’ chaidh an call san t-sneachda.

càit *interr.* ‘where?’: càit an do chuir thu an ... snàth?; ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu.

caoin *vb.* ‘cry, weep’: thòisich e air caoineadh.

caol *adj.* ‘narrow’: tha ’ rathad seo caol.

caora *n.* ‘sheep’: ~ reamhar; tha na caoraich air an rùsgadh le deamhais; bha feadhain dha na caoirich ’ chaidh an call san t-sneachda.

cas *n.* ‘foot’: air mullach mo choiseadh; mo chasan.

cat *n.* ‘cat’: bha an cat ga imlich fhèin.

ceangail *vb.* ‘tie, bind’: ceanglaidh sinn an crodh a-nochd; cheangail sinn an-dè iad; tha mi ’ ceangal.

ceann *n.* ‘head’: a ~; feumaidh mi mo cheann a chioradh a chuile madainn mun tèid mi dhan sgoil; mullach mo chinn; thuit e air mullach a chinn.

ceann, an ~ *prep.* ‘at the end of’: bidh mi air ais an ceann ceithir no còig a sheachdainean.

ceannaich *vb.* ‘buy’: hala ’s ceannaich lof arain!

cearc *n.* ‘hen’: ~; tha i ’ toir na h-itean às a’ chearc; tha na cearcan a’ sgriobadh an talamh; mharbh am madadh ruadh barrachd air ... dà-dheug do chearcan.

cearcall *n.* ‘circle, ring’: tha cearcall mun cuairt air a’ ghealaich.

ceàrdach *n.* ‘forge, smithy’: ceàrdach [-ʃ-]; tha an gobha anns a’ cheàrdaich.

ceàrr *adj.* ‘wrong, incorrect; left (hand)’: chan eil fhios agam co-dhiù ’ tha thu ceàrr no ceart; do làmh cheart is do làmh cheàrr.

ceart *adj.* ‘correct; right (hand)’: chan eil fhios agam co-dhiù ’ tha thu ceàrr no ceart; do làmh cheart is do làmh cheàrr.

ceathrar *pers. num.* ‘four persons’: trìùir ’s ~.

cèile, a ch. *n.* ‘each/one another’: na gillea a’ sadail chlachan air a chèile.

cèilidh *n.* ‘[home] visit’: bidh e ’dol a chèilidh a chuile h-oidhche.

ceithir *pers. num.* ‘four persons’: ~; bidh mi air ais an ceann ceithir no còig a sheachdainean; ceithir òirlich fad; ceithir troighean.

cent *n.* ‘[Canadian] cent’: cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*.

ceudna *n.* ‘the same state/ situation’: agus àsan mar an ceudna.

chionn, a ~ *prep.* ‘[time] ago’: cha deacha muinntir dhan an sgoil ’ chionn fada.

cho *advb.* ‘as, so’: tha e cho gleusta ris a’ mhadadh ruadh.

chuile, a ~ *adj.* ‘each, every’: feumaidh mi mo cheann a chioradh a chuile madainn mun tèid mi dhan sgoil; nuair a bha mi òg bha mi ’ dol dhan sgoil a chuile latha; tha

sinn a’ ruith dhan sgoil a chuile latha; bidh e ’dol a chèilidh a chuile h-oidhche; tha iad gan glacadh a chuile latha; tha fios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann.

cianalas *n.* ‘loneliness’: bha an cianalas oirnn nuair a dh’fhalbh e.

cidsin *n.* ‘kitchen’: tha ’n cidsin làn smòc.

cion *n.* ‘lack, want’: chaidh an teine às le cion gual.

cior *vb.* ‘comb’: feumaidh mi mo cheann a chioradh a chuile madainn mun tèid mi dhan sgoil.

clach *n.* ‘stone’: ~; air mullach na cloicheadh; na gillea a’ sadail chlachan air a chèile.

clach gheurachaidh *n.* ‘grindstone’: air a’ chlach gheurachaidh.

claisneachd *n.* ‘[sense of] hearing’: tha mo chlaisneachd math.

clann *n.* ‘fond [of]’: tha mi gu math coibhneil le clann.

clever *adj.* ‘fast, speedy’: thig a-mach *clever*!

cliath *n.* ‘creel, basket’: ~.

clioradh *n.* ‘field’: threabh e an clioradh an-dè; tha sruthan a’ ruith thròn ... chlioradh.

clìoras *adj.* ‘away from’: fuirich clìoras droch *chompany*!

clòimh *n.* ‘wool’: ~ [ɔːɪ]; tha iad a’ gearradh na clòimheadh.

cluinn *vb.* ‘hear’: chluinnadh tu a-rithist e; chuala mi gu robh thu bochd; chuala mi dè thuirt thu; cha chuala na moighich mi gus an robh mi gu math; chuala mi e nuair a bha e ’ feadarachd; tha e ’ cluinnteil.

cnàmh *n.* ‘bone’: cnàmh [kʰrɛːv]; air mullach a’ chnàimh; *pl.* cnàmhan [kʰrɛːə-ən]; air mullach nan cnàmhan.

cnoc *n.* ‘hill’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha poidhle coille shuas air a’ chnoc.

cò *interr.* ‘who?’: cha do dh’fhaighneach iad cò mi fhìn; cò ’ bha cuide riut?; cò ’ tha [ə] san taigh?; cò às a thàinig thu?

cò-dhiù¹ *interr.* ‘which [one of]; whether?’: ~ as fheàrr leat bainne ùr no seana-bhainne?; chan eil fhios agam cò-dhiù ’ tha thu ceàrr no ceart.

cò-dhiù² *advb.* ‘anyway, however’: bha fhios agam aire sin, co-dhiù.

cogadh *n.* ‘war’: dè tha thu ’smaoineachadh mun [mən] a’ chogadh?

coibhneil *adj.* ‘kind’: tha mi gu math coibhneil le clann.

còig *num.* ‘five’: ~; bidh mi air ais an ceann ceithir no còig a sheachdainean; còig òirlich dh’àirde.

còignear *pers. num.* ‘five persons’: ~.

coileach *n.* ‘rooster’: tha ’n coileach a’ gairm.

coille *n.* ‘wood(land)’: tha poidhle coille shuas air a’ chnoc; a’ choille; tha e anns a’ choillidh.

coimhead *vb.* ‘look’: choimhead e orm; coimhead dhomh do thaigh!; tha e ’ ~ [-ēː-].

coinnich *vb.* ‘meet’: bha mi ’ smaointeachadh gur meate (?) nach coinneachamaid a-rithist; choinnich mi e air an rathad an-raoir; nuair a choinnich mi e.

còir *n.* ‘right; proper thing/ conduct’: bha tuilleadh ’s a’ chòir do dhramaichean agam an-raoir; ba chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar [ər] slàinte.

coisich *vb.* ‘walk’: cha choisichinn *step* eile.

company *n.* ‘company, companionship’: fuirich clìoras droch *chompany*!

connadh *n.* ‘wood, lumber [as fuel]’: ~; coimhead an connadh ’ tha ’ seol; chan eil an connadh tioram gu leòr fhathast.

corca *n.* ‘oats’: ~.

còrr *n.* ‘additional quantity/ number’: marbhaidh e an còrr a-màireach.

cràdh *n.* ‘pain’: bheil thu ‘faireachdainn a’ chràidh?

craiceann *n.* ‘skin’: thug e an craiceann dhìom ...agus dhithse cuideachd; thug e an craiceann dhiubhsan; do chraiceann.

craobh *n.* ‘tree’: air ~ a’ chraobh [-v].

creag *n.* ‘rock’: air mullach na creige ud.

creid *vb.* ‘believe’: tha mi ‘creidsinn [-ε-] sin.

crodh *n.* ‘cattle’: ceanglaidh sinn an crodh a-nochd; tha ‘n ~ ag ithe.

crosta *adj.* ‘cross, ill-tempered’: tha na geòidh ud crosta.

crowd *n.* ‘crowd, group’: ~ gheòidh; bha *crowd* bhoireannach ann.

crudha *n.* ‘horse-shoe’: ~ eich; *pl.* cruidhean.

cù *n.* ‘dog’: thug mi pìos feòla dhan chù.

cuide ri *prep.* ‘along with’: cò ‘bha cuide riut?

cuideachd *advb.* ‘also’: thug e an craiceann dhìom ...agus dhithse cuideachd.

cuideigin *n.* ‘someone’: tha cuideigin aig an doras.

cuimhne *n.* ‘memory, recollection’: tha ~ agam.

cuir *vb.* ‘put, place’: chuir e air mullach a mheòireadh e; chuir i suas a muilichinn; chuir (‘spat’) esan a-mach smugaid air an ùrlar; càit an do chuir thu an ... snàth?; cuir a-mach do theanga!; cuir peinnt air a’ chunntair!; tha e ‘cur todhar air a’ bhuntàta.

cùm *vb.* ‘keep’: tha e gam chumail air [εð] ais.

cunntair *n.* [‘bar] counter’: cuir peinnt air a’ chunntair.

cus *n.* ‘excessive quantity/ number’: cha do dh’ionnsaich sinn cus bhuaith’-san; cus biadh tha i dona dhut.

D

dà *num.* ‘two’: bha i pòsta dà thuras.

dà-dheug *num.* ‘twelve’: mharbh am madadh ruadh barrachd air ... dà-dheug do chearcan.

daorach *n.* ‘intoxication’: fhuair iad e air an rathad ‘s an daorach air; tha e air an daorach uaireannan.

dàrna ‘cha *adj.* ‘every second’: ~ h-oidhche: tha mi ‘g obair gach dàrna ‘cha h-oidhche.

dè/ gu ~ *interr.:* dè an t-ainm a th’ ort?; bha e ‘faighneachd gu dè an uair a bha e; chuala mi dè thuirt thu; ithidh mi ge bith dè ‘bheir thu dhomh; dè rinn [-r] thu sa mhadainn an-diugh?; dè ‘bhios tu ‘dèanamh anns a’ mhadainn?; dè tha thu ‘smaoineachadh mun [mən] a’ chogadh?

de *prep.* ‘of, from’: tha tuilleadh ‘s a’ chòir do dhramaichean agam an-raoir; dh’: còig òirlich dh’àirde;

thug e an craiceann dhìom ...agus dhithse cuideachd; thug e an craiceann dhiubhsan.

dealanaich *n.* ‘lightning’: bha tairneanaich is dealanaich.

deamhais *n.* ‘sheep-shears’: tha na caoraich air an rùsgadh le deamhais.

dèan *vb.* ‘do, make’: nì esan brògan; nì mi sean an-diugh; ma nì thusa aran nì mise ìm; cha dèan mi idir e; dhèanainn-s’ aran na **dhèanadh** (sic) ìm; rinn e gun fhios dhomh; rinn e an aon rud; rinn iad rèiteach eatarra; dè rinn [-r] thu

sa mhadainn an-diugh?; ‘n do rinn thu sin?; cha do rinn mi sian; tha e ‘dèanamh an fheòir; tha i a’ dèanamh nead; b’ fhiach e ... a dhèanamh; ‘n tig agad air sin a dhèanamh dhomh?; tha i ‘dèanadh [-əɣ] arain; dè ‘bhios tu ‘dèanamh anns a’ mhadainn?;

deas *adj.* ‘south’: ‘s gaath ~.

deich *num.* ‘ten’: ~.

deifir *n.* ‘difference’: chan eil deifir sam bith eadar mise ‘s tusa/ eadar sinn/ eatarainn/ eatarra.

deigh *n.* ‘ice’: bha ‘n deigh ann.

deiseil *adj.* ‘ready’: cha mhòr nach eil sinn deiseil.

deoch *n.* ‘drink’: feir dhomh deoch blàthcha; bheil thu ‘g iarraidh deoch blàthchadh?; ‘s math dh’fhaodte gum b’fheàrr leatsa deoch bhainne; tha e ‘gabhail ~.

deuchainn *n.* ‘trouble’: chaidh e tro mòran deuchainn [ʃ.ɛ:ə.xɪŋ].

dh’fhaodte *advb.* ‘perhaps’: ‘s math dh’fhaodte gum b’fheàrr leatsa deoch bhainne; is math ‘dh’fhaodte nach tachair sinn a-rithist.

dhà *num.* ‘two [in counting]’: ~.

dhachaigh *advb.* (‘to) home’: bhithinn toilichte nan deaghadh tu dhachaigh; cha tèid mise dhachaigh; tha e ‘dol a dhachaigh; cha tèid mise dhachaigh; cha deaghadh e; dhachaigh idir; mura deaghamaid dhachaigh cha bhiodh m’ athair toilichte; bhithinn toilichte nan deaghadh tu dhachaigh; tha mi ‘sgriobhadh [-v-] dhachaigh uair san t-seachdain.

Dia *n.* ‘God’: ba chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar slàinte.

dinneir *n.* ‘dinner’: tha e ‘gabhail a dhinneireach.

dìochuimhnich *vb.* ‘forget’: dhìochuimhnich mi innse dhut.

dithis *pers. num.* ‘two persons’: aon duine ‘s ~.

do *prep.* ‘to’: ba chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar slàinte

a: ‘n tig agad air sin a dhèanamh dhomh?; chaidh e a Nèamh; chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge;

dha: thug mi pìos feòla dhan chù; nuair a bha mi òg bha mi ‘dol dhan sgoil a chuile latha; reaghadh ise/esan dhan sgoil; cha deacha muinntir dhan an sgoil ‘chionn; thug mi ultach feòir dhan a’ bhò an-dè; fada; feir pìos arain dhan a’ phàiste; feir dhomh deoch blàthcha; bha feadhain dha na caoirich ‘chaidh an call san t-sneachda; feir e airgead dha na bochd;

gun fhios dhomh; cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant; coimhead dhomh do thaigh!; chaidh innse dhomh gu robh thu bochd; ithidh mi ge bith dè ‘bheir thu dhomh; thuirt e nach toireadh e dhomhsa e; cus biadh tha i dona dhut; bhiodh e na b’ fheàrr dhut falbh; bheir mi dhut do roghainn; seallaidh mise dhut am fearann a-màireach; feithidh mi dhutsa; b’ àbhaist dha ‘thighinn tric; dh’ionnsaich e poidhle dhuinn; chan urrainn dhuinn ‘bhith beò gun bhuntàta cha toir e airgead dhaibh idir; tha e ‘sealltainn dhaibhsan am fearann.

domhain *adj.* ‘deep’: chan eil e ~.

dona *adj.* ‘bad’: cus biadh tha i dona dhut.

Donas *n.* ‘the Devil, Satan’: an ~.

doras *n.* ‘door’: tha cuideigin aig an doras.

dòrn *n.* ‘fist’:~; bhuail e mi le ‘dhòrn; *pl.* dùirn.

dram *n.* ‘dram’: gu mheud dram a dh’òl thu an-raoir?; bha tuilleadh ‘s a’ chòir do dhramaichean agam an-raoir.

droch- *adj.* ‘bad’: fuirich clìoras droch *company*!
druim *n.* ‘back’: a ~; tha e ’ laighe air a dhruim.
duileasg *n.* ‘dulse’: ~.
duilich *adj.* ‘regretful’: bha mi duilich nach tàini’ tu.
duine *n.* ‘man, person’: ~; gu mheud [f-] duine ’ bh’ ann?; ’s e duine *rough* a th’ ionadsa; ’s e duine socair a th’ann; tha fios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann; *pl.* daoine.
dùisg *vb.* ‘waken’: dùisgidh mi tràth thu a-màireach.
dùn *vb.* ‘shut’: dùn [tu:n] do bheul!
dùthaich *n.* ‘country’: rìgh na dùthchadh.

E

e *pron. 3m:* fuirich gun [kɑːŋ] tig e [e:]!
each *n.* ‘horse’: ’s e each brèagha ’ tha ’ sin; leum an t-each fairis air an fheansaidh; *pl.* tha na h-eich a’ ruith man cuairt.
eadar *prep.* ‘between’: rinn iad rèiteach eatarra; *prons.:* chan eil deifir sam bith eadar mise ’s tusa/ eadar sinn/ eatarainn [ɛʰt̪əɾɲ]/ eatarra.
eagal *n.* ‘fear’: ghabh mi an t-eagal nuair a chunnaic mi e; tha ’n t-eagal aige-san roimpe-se/ romhaibh uile.
eaglach *adj.* ‘frightful’: tha i eaglach fuar.
eaglais *n.* ‘church’: cha bhi searman san eaglais [səɾ ɛktɥ] idir an-diugh.
ear-thuath *adj.* ‘northeast’: an ~, ’s gaoth an ear.
èigh *vb.* ‘shout’: dh’èigh e orm an-dè; bha e ’g èigheachd orm.
eile *adj.* ‘other’: cha choisichinn *step* eile; tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha e nas goiride na ’m fear eile.
èileadh *n.* ‘kilt’: an t-~ beag.
èirich *vb.* ‘rise’: dh’èirich mi moch; tha ’ ghrian ag èirigh.
eisean *pron. 3m.:* thionndaidh eisean e. s.a. esan.
èist *vb.* ‘listen’: bha mise ’g èisteachd rithe-se; chan èisteachd e idir rium; èisd rium! èistibh rium/leam uileadh!
esan *pron. 3m.:* thuirt esan nach d’fhuair e sian; chuir esan a-mach smugaid air an ùrlar; chan fhaigh esan e nas motha; nì esan brògan; reaghadh ise/ ~ dhan sgoil; tha esan a’ smòcadh tumbaca; tha esan a’ tighinn nas trice na thusa; thuirt esan. [eun] *n.:* *pl.* na h- eòin.

F

fad *n.* ‘length, duration’: ceithir òirlich fad.
fada *adj.* ‘long’: an ùine gun bhith fada; nìghidh sinn sinn fhèin an ùine gun ’ith [= bhith] fada; cha deacha muinntir dhan an sgoil ’ chionn fada.
faic *vb.* ‘see’: chitheamaid sin tric; chan fhaiceadh i sian gun a speuclair; chunnaic [- ɾ-] mi e; ghabh mi an t-eagal nuair a chunnaic mi e; ’ faca tu riamh am madadh ruadh?; ’ faca tusa e?; bidh mi ’ faicinn sin.
faigh *vb.* ‘get, obtain’: gheibh sinn airgead air a shon; gheibh iad e ’-màireach; chan fhaigh thusa sian; chan fhaigh esan e nas motha; cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*; chan fhaighinn àite suidhe [sɹi] anns a’ rùm; fhuair iad e

air an rathad ’s an daorach air; fhuair sinn an t-airgead; fhuair iad am mè[a]irleach; thuirt esan nach d’fhuair e sian.
faighneach[d] *vb.* ‘enquire’: cha do dh’fhaighneach iad cò mi fhìn; bha e ’ faighneach[d] gu dè an uair a bha e.
fairich *vb.* ‘feel’: an ùine gun ’ bhith fada fairichidh mi e; cha do dh’fhairich mi idir e; bheil thu ’ faireachdainn a’ chràidh?
fairis ~ **air** *prep.* ‘over’: leum an t-each fairis air an fheansaidh.
faig ~ **air** *prep.* ‘near (to)’: cha chuala na moighich mi gus an robh mi gu math faig orra.
falbh *vb.* ‘go, depart’: bhithinn toilichte nam falbhadh tu; dh’fhalbh i nuair a bha am fras seachad bha an cianalas oirnn nuair a dh’fhalbh e; bhiodh e na b’ fheàrr dhut falbh; bidh sinn a’ falbh ai’ an t-seachdain sa tighinn.
far *vbl. ptcl.* ‘where’: coimhead dhomh far a bheil thu ’ fuireachd.
fasgadh *n.* ‘shelter’: feumaidh sinn fasgadh ’ ghabhail.
feabhas *n.* ‘improvement’: feumaidh i ’ dhol am feabhas ‘get better [be healed]’.
feadarachd *vbl. n.* ‘whistling’: chuala mi e nuair a bha e ’ feadarachd.
feadhain *n.* ‘group, number’: bha feadhain dha na caoirich ’ chaidh an call san t-sneachda; thagh e feadhain mhath.
feamainn *n.* ‘seaweed’: ~.
feansa *n.* ‘fence’: *dat. sg.* leum an t-each fairis air an fheansaidh.
fear *n.* ‘one [m.sg. referent]’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha e nas goiride na ’m fear eile; tha fear dha na sgiathan aige briste.
fearann *n.* ‘land, ground’: seallaidh mise dhut am fearann a-màireach; tha e ’ sealltainn dhaibhsan am fearann.
feith *vb.* ‘await, wait’: feithidh mi dhutsa; feith gus am bi mi aig an taigh!; bha mi ’ feitheamh riut dà uair; bha mi ’ feitheamh rithe-san; ~~bha mi ’ feitheamh rithe-² chionn da uair;~~
feòil *n.* ‘meat’: *gen. sg.* thug mi pìos feòla dhan chù
feòmail *adj.* ‘useful’: ~.
feum¹ *vb.* ‘must’: feumaidh mi mo cheann a chìoradh a chuile madainn mun tèid mi dhan sgoil; feumaidh i ’ dhol am feabhas; feumaidh i an taigh a sguabadh; feumaidh sinn fasgadh ’ ghabhail.
feum² *n.* ‘need’: chan eil feum againn air sian.
feur *n* ‘grass, hay’: tha ’ feur math; *gen. sg.* thug mi ultach feòir dhan a’ bhò an dè; tha e ’ dèanamh an fheòir; tha e ’ tionndadh an fheòir.
fhathast *advb.* ‘still, yet’: chan eil an connadh tioram gu leòr fhathast; chan eil na h-ubhlan [-t-] abaich fhathast.
fhèin *pron. 1sg., pl.* ‘self’: cha do nìgh mi mi fhèin; tha mi gam nighe [kɑm ɲi-ə] fhèin; ach na marbh [marəv] thu fhèin! Pl. na marbhaibh sibh fhèin [marà-u ʃi pʰe:n]; bha an cat ga imlich fhèin; tha e ga shuathadh fhèin; bha mi leam fhèin an-raoir; leam ~/ leam fhìn.
fhìn *pron. 1sg., pl.* ‘self’: cha do dh’fhaighneach iad cò mi fhìn; leam ~/ leam fhèin;
fiach *n.* ‘worth’: b’ fhiach e ... a dhèanamh.
fiadhaich *adj.* ‘wild’: tha beathadhaichean fiadhaich an sin; ’s e duine *rough* a th’ ionadsa.
fios *n.* ‘knowledge’: tha fios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann chan eil fhios agam cò-dhiù ’ tha thu ceàrr no ceart; bha fhios agam aire sin, cò-dhiù.

fit *vb.* ‘fit, be suitable’: cha do dh’fhit iad idir mi.

fliuch *adj.* ‘wet’: bha i na bu fhliuch an-dè.

fo *prep.* ‘under’: ‘ghrian ’ dol fodha (*gm.*).

foghar *n.* ‘autumn’: ~.

fois *n.* ‘rest’: gabh ~.

for *conj.* ‘because’: cha do dh’ith mi sian an-diugh for bha mi bochd.

fras *n.* ‘shower’: dh’fhalbh i nuair a bha am fras seachad.

freagair *vb.* ‘suit’: cha do fhreagair iad mi; chan eil na brògan ga mo fhreagairt [rɛkɲʲʲ].

frosg *n.* ‘eyelash’: *pl.* froisg [frrʲk’].

fuachd *n.* ‘cold’: bha mi ’r reothadh leis am fuachd.

fuar *adj.* ‘cold’: tha i rud beag fuar; tha i gu math fuar; tha i eaglach fuar; bha i fuar an-raoir.

fuil *n.* ‘blood’: tha e ’ sileadh na faladh (‘bleeding’).

fuine *vbl. n.* ‘baking’: tha i ’ fuin an arain.

fuirich *vb.* ‘stay; wait’: fuirich gun tig e!; fuirich clìoras droch *chompany!*; coimhead dhomh far a bheil thu ’ fuireachd.

G

gabh *vb.* ‘take’: ghabh mi an t-eagal nuair a chunnaic mi e; ghabh e òran; gabh fois; gabh t’ anail!; gabh ur n-anail! gabhaibh uileadh ur n-ùrnaigh!

tha e ’ gabhail deoch; tha e ’ gabhail ùrnaigh; tha e’ gabhail a dhinneireach; feumaidh sinn fasgadh ’ ghabhail

gach *adj.* ‘each, every’: tha mi ’g obair gach dàrna ’cha h-oidhche.

gainmheach *n.* ‘sand’: a’ ghainmheach [ɣanè-əx]; air barr na gainmheach.

gair *vb.* ‘call’: tha ’n coileach a’ gairm.

game *n.* ‘game’: bhuandaich e an *game*.

gamhain *n.* ‘calf’: ~.

gann *adj.* ‘scarce’: tha am biadh gann.

gaoth *n.* ‘wind’: gaoth tuath ’s gaoth deas, an ear-thuath ’s gaoth an ear, gaoth an iar.

gàrraidh *n.* ‘garden’: ~, gàrraidhean.

ge b’ e *advb.* ‘whatever’: ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu; ithidh mi ge b’ e dè ’ bheir thu dhomh.

gèadh *n.* ‘goose’:s e gèadh [k’ .iɑ.] mòr ’ tha ’ seo; ugh gheòidh; tha na geòidh ud crosta; *crowd* gheòidh.

gealach *n.* ‘moon’: tha atharrachadh sa ghealaich; tha cearcall mun cuairt air a’ ghealaich.

geàrr *vb.* ‘cut’: tha iad a’ gearradh na clòimheadh.

geata *n.* ‘gate’: tha iad aig a’ gheata [jɐʰtə].

ged *vbl. ptcl.* bha mi ’g obair ged a bha mi bochd; cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*.

geuraich *vb.* ‘sharpen’: tha e ’ geurachadh na speal.

gille *n.* ‘boy’: ~ beag; *pl.* na gillean a’ sadail chlachan air a chèile.

giùlan *vbl. n.* ‘carry’: tha e ga ghiùlan.

glac *vb.* ‘catch’: ghlac iad am meàirleach an-raoir; tha iad gan glacadh a chuile latha.

glan *vb.* ‘clean’: tha e ’ glanadh ... an t-sabhail.

gleusta *adj.* ‘cunning, sly’: tha e cho gleusta ris a’ mhadadh ruadh.

gobha *n.* ‘blacksmith’: tha an gobha anns a’ cheàrdaich.

gobhar *n.* ‘goat’: ~; seo gobhar mhòr.

goil *vbl. n.* ‘boil’: bha an t-uisge ’ goil; tha sinn a’ goil a’ bhuntàta.

goirid *adj.* ‘short’: tha ’ rathad seo goirid; tha e nas goiride na ’m fear eile.

goirt *adj.* ‘sour’: ~.

grànnda *adj.* ‘ugly’: tha sin ~.

greim *n.* ‘pain’: chaidh an greim threimpe.

grian *n.* ‘sun’: tha ’ ghrian ag èirigh; tha ’ ghrian a’ dol sìos; tha ’ ghrian a’ tuiteam; tha ’ ghrian ’ dol fodha.

grod *adj.* ‘rotten’: tha na buntàta grod.

gruth *n.* ‘curds’: ~’s uachdar.

gu *prep.* ‘to’: thàinig e thugam, thàinig e thuicese; thàinig e thucasan.

gual *n.* ‘coal’: chaidh an teine às le cion gual.

gun¹, **gum** *vbl. ptcl.* ‘to, till’: fuirich gun [kɑ.ɲ] tig e [e:]!

gun² *prep.* ‘without’: cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*; chan fhaiceadh i sian gun a speuclair’ chan urrainn dhuinn ’ bhith beò gun bhuntàta; an ùine gun ’ bhith fada fairichidh mi e; an ùine gun bhith fada; nighidh sinn sinn fhèin an ùine gun ’ith [= bhith] fada.

gun fhiost *advb.* ‘unknownst (to)’: ~ do: rinn e gun fhiost dhomh

gus, ~ **an vbl. ptcl.** ‘until’: feith gus am bi mi aig an taigh!; cha chuala na moighich mi gus an robh mi gu math faisg orra.

H

hala *vb.* ‘go’: hala ’s ceannaich lof arain!

hochd *num.* ‘eight’: ~.

hochdnar *pers. num.* ‘eight persons’: ~.

I

iad *pron. 3pl.*: tha iad aig a’ gheata; an ~ a bha ann? ’s ~.

iarr *vb.* ‘ask, want’: chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge; bheil thu ’g iarraidh deoch blàthchadh?; tha e gar n-iarraidh uile.

idir *advb.* ‘at all’: cha bhi searman san eaglais idir an-diugh; cha chuala iad mi idir; cha dèan mi idir e; cha do dh’fhairich mi idir e; cha laigh [t-] sinn sìos idir; cha toir e airgead dhaibh idir; tha mi ’ smaointeachainn nach tig e idir.

im *n.* ‘butter’: ma nì thusa aran nì mise im; dhèanainn-s’ aran na **dhèanadh** (sic) im

imlich *vb.* ‘lick’: bha an cat ga imlich fhèin.

inis *vb.* ‘tell, inform’: dhìochuimhnich mi innse dhut.

inneir *n.* ‘dung, manure’: ~.

iomadach *adj.* ‘numerous’: bha iomadach pàiste ... ’ chaidh a thogail an seo

iongantach *adj.* ‘surprising’: tha sin ~.

iongnadh *n.* ‘surprise’: bha iongnadh [.iə.nəɣ] orm nach tàini’ tu.

ionnsaich *vb.* ‘learn’: dh’ionnsaich e poidhle dhuinn; cha do dh’ionnsaich sinn cus bhuaith’-san.

is (= agus) *conj.* ‘and’: tha taighean an siud ’s an seo.

is *cop.* ‘be’:

gur: tha fios aig a chuile duine gur e amadan a th’ ann; bha mi ’ smaointeachadh gur meate (?) nach coinneachamaid a-rithist;

cha: cha mhòr nach eil sinn deiseil;

bu: bu chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar [ər] slàinte; bu toil liom nam marbhadh tu am madadh ruadh.

ise *pron. 3f.:* reaghadh ~/ esan dhan sgoil; tha ise ’ toinneamh an t-snàth; thàinig i ’m bad a robh ise.

iseal *adj.* ‘low’: ~.

ite *n.* ‘feather’: tha i ’ toir na h-itean às a’ chearc.

ith *vb.* ‘eat’: ithidh mi ge bith dè ’ bheir thu dhomh; ’n do dh’ith thu gu leòr?; cha do dh’ith mi sian an-diugh for bha mi bochd; feir dhomh rud a dh’itheas mi; tha ’n crodh ag ithe.

iuchair *n.* ‘key’: ~; toll na h-iuchrach.

L

laigh *vb.* ‘lie’: cha laigh [t-] sinn sìos idir; laigh esan sìos; laighibh [təɪ-u] sìos uileadh!; tha e ’ laighe air a dhruim.

làmh *n.* ‘hand’: do làmh cheart is do làmh cheàrr.

làn *adj.* ‘full’: tha ’n cidsin làn smòc; tha an taigh làn rodan[’n(?)].

laogh *n.* ‘calf’: ~.

latha *n.* ‘day’: nuair a bha mi òg bha mi ’ dol dhan sgoil a chuile latha; tha iad gan glacadh a chuile latha; tha sinn a’ ruith dhan sgoil a chuile latha.

le *prep.* ‘with, by’: chaidh an teine às le cion gual; tha mi gu math coibhneil le clann; tha na caoraich air an rùsgadh le deamhais; bha mi ’r reothadh leis am fuachd; bhual e mi le ’ dhòrn;

bha mi leam fhèin an-raoir; leam fhèin/ fhìn; bu toil liom namm arbhadh tu am madadh ruadh; ’s math dh’fhaodte gum b’fheàrr leatsa deoch bhainne; is toigh leis buntàta math.

leaba *n.* ‘bed’: tha e na shìneadh sa leabaidh.

leagh *vb.* ‘melt’: tha e ’ leaghadh [l̪ə-əɣ].

lean *vb.* ‘follow’: ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu; tha e gam leantail.

leanabh *n.* ‘child’: ~.

leòr, gu ~ *advb.* ‘enough; plenty’: tha gu leòr againn; ’n do dh’ith thu gu leòr?; chan eil an connadh tioram gu leòr fhathast.

leugh *vb.* ‘read’: leughaidh mi barrachd; leugh mi siud an àiteigin; tha e ’ leughadh [l̪e:vəɣ].

leum *vb.* ‘jump’: leum an t-each fairis air an fheansaidh.

lìon *n.* ‘[tide] flowing’: tha i ’ lìonadh.

lìtir *n.* ‘letter’: sgrìobh mi litir; sgrìobh [-v] .

lof *n.* ‘loaf’: hala ’s ceannaich lof arain!

loisg *vb.* ‘burn; fire [shot]’: loisgidh mi ’m pàipear; loisgidh mi ’ mheòir; tha sinn a’ losgadh ochd tunna gual sa bhliadhna; loisg e urchar.

luch *n.* ‘mouse’: ~; *pl.* luchain.

M

ma *vbl. ptcl.* ‘if: ma nì thusa aran nì mise ìm.

mac *n.* ‘son’: a ~; mac na banntraich.

madadh ruadh *n.* ‘fox’: mharbh am madadh ruadh barrachd air ... dà-dheug do chearcan; bu toil liom nam marbhadh tu am madadh ruadh; tha e cho gleusta ris a’ mhadadh ruadh; ’ faca tu riamh am madadh ruadh?

madainn *n.* ‘morning’: dè rinn [r-] thu sa mhadainn an-diugh?; dè ’ bhios tu ’ dèanamh anns a’ dè ’ bhios tu ’ dèanamh anns a’ mhadainn?; feumaidh mi mo cheann a chioradh a chuile madainn mun tèid mi dhan sgoil.

magadh *vbl. n.* ‘making fun of: tha e ’ magadh oirre-se; tha e ’ magadh orra-san.

maistreadh *vbl. n.* ‘churning’: a bean an taighe a’ maistreadh.

mala *n.* ‘forehead’: mo mhala; *pl.* malaidhean.

mar *advb.* ‘so, as’: agus àsan mar an ceudna.

marbh *vb.* ‘kill’: mharbh am madadh ruadh barrachd air ... dà-dheug do chearcan; marbhaidh e an còrr a-màireach; bu toil liom nam marbhadh tu am madadh ruadh; tha e gam marbhadh; ach na marbh [mərəv] thu fhèin!; na marbhaibh sibh fhèin [mərə-u fɪ pʰe:n].

mart *n.* ‘cow’: gu mheud mart a th’ agaibh?

math *adj.* ‘cow’: tha ’ feur math; tha side mhath againn an-diugh; tha mo chlaisneachd math; tha càil mhath aige; is toigh leis buntàta math; tha e ’ taghadh a’ bhuntàta mhath; thagh e feadhain mhath; bhiodh e na b’ fheàrr dhut falbh; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no seana-bhainne?; bhiodh sin na b’ fheàrr; ’s math dh’fhaodte gum b’fheàrr leatsa deoch bhainne; cha chuala na moighich mi gus an robh mi gu math faisg orra; tha i gu math fuar; tha mi gu math coibhneil le clann

màthair *n.* ‘mother’: seo mo mhàthair; taigh mo mhàthair

meadhan *n.* ‘centre, middle’: ~.

meadhan oidhche *n.* ‘midnight’: tha i ~.

meàirleach *n.* ‘thief’: chaidh am meàirleach ...; ghlac iad am meàirleach an-raoir; fhuair iad am mèirleach; rug iad air a’ mheàirleach.

meaite [= ma dh’fhaodte] *advb.* ‘perhaps’: bha mi ’ smaointeachadh gur meaite (?) nach coinneachamaid a-rithist

meang *n.* ‘branch’: ~ [-ŋk].

meanglan *n.* ‘branch’: meanglan [m.eu.tan].

meoir *n.* ‘finger’: ~; loisgidh mi ’ mheòir; chuir e air mullach a mheòireadh e; *pl.* meòirean.

meud, gu mheud *interr.* ‘how much/many?’: gu mheud dram a dh’òl thu an-raoir?; gu mheud [f-] duine ’ bh’ ann?; gu mheud mart a th’ agaibh?

meuranaich *vbl. n.* ‘yawning’: bha e ’ meuranaich.

milis *adj.* ‘sweet’: tha ’m bainne nas misle na ’ bhlàthach.

miomhail *adj.* ‘well-mannered’: tha e ~ [mi:vəl].

mise *pron. 1sg.:* cha tèid mise dhachaigh; ma nì thusa aran nì mise ìm; seallaidh mise dhut am fearann a-màireach; thàinig i ’m bad a robh mise.

mo *poss. adj. 1sg.:* m’aodann; mo mhala; mullach mo chinn; tha taigh mòr aig mo phiuthar sa bhaile; sin agad an taigh aig mo nighean.

moch *adj.* ‘early’: dh’èirich mi moch.

moigheach *n.* ‘hare’: cha chuala na moighich mi gus an robh mi gu math faisg orra.

mòr *adj.* ‘big’: tha taigh mòr aig mo phiuthar sa bhaile; seo gobhar mhòr; chan fhaigh esan e nas motha; cha mhòr nach eil sinn deiseil.
mòran *n.* ‘much, a lot’: chaidh e tro mòran deuchainn.
mu *prep.* ‘about’: dè tha thu ’smaoineachadh mun [mən] a’ chogadh?
muilcheann *n* ‘sleeve’: chuir i suas a muilichinn.
muinntir *n.* ‘people’: cha deacha muinntir [m.øi.nʲɤr] dhan an sgoil ’ chionn fada.
mullach, air *prep.* ‘on top of’: ~ mo chinn; air mullach a’ chnàimh; air mullach na creige ud; chuir e air mullach a mheòreadh e; air mullach mo choiseadh; air mullach na cloicheadh; thuit e air mullach a chinn.
mun *vbl. ptcl.* ‘before’: feumaidh mi mo cheann a chioradh a chuile madainn mun tèid mi dhan sgoil.
mun cuairt *advb.* ‘around, about’: tha na h-eich a’ ruith mun cuairt; tionndaidhibh uile mun cuairt!; tha cearcall mun cuairt air a’ ghealaich
mura *vbl. ptcl* ‘unless’: cha bhithinn toilichte [-iʲə] muran tigeadh e
mura b’ eadh: ~ esan bha sinn air ’ bhith bàithte

N

na *conj.* ‘than’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha e nas goiride na ’m fear eile; tha esan a’ tighinn nas trice na thusa; tha m’ athair-sa nas sine na d’ athair-sa.
na *vbl. ptcl.:* ach na marbh [maràv] thu fhèin! Pl. na marbhaibh sibh fhèin [marà-u ʃi pʰe:n].
nach *vbl. ptcl.:* bha mi ’ smaointeachadh gur meaite (?) nach coinneachamaid a-rithist; cha mhòr nach eil sinn deiseil.
nan *vbl ptcl.* ‘if’: bhithinn toilichte nam falbhadh tu; bhithinn toilichte nan deaghadh tu dhachaigh.
naoi *num.* ‘nine’: ~.
nead *n.* ‘nest’: tha i a’ dèanamh nead; tha i ’ suidhe ... anns an nead.
Nèamh *n.* ‘Heaven’: tha e an Nèamh; chaidh e a Nèamh.
nigh *vb.* ‘wash’: nighidh sinn sinn fhèin an ùine gun ’ith [= bhith] fada; cha do nigh mi mi fhèin; tha mi gam nighe [kam pi-ə] fhèin.
nighean *n.* ‘daughter, girl’: nighean bheag; mo nighean [nʰi-ən]; nigheanan [nʰi-ənən]; gille beag ’s nighean bheag; mo nighean [nʰi-ən]; sin agad an taigh aig mo nighean; nigheanan [nʰi-ənən].
no *conj.* ‘or’: bidh mi air ais an ceann ceithir no còig a sheachdainean; chan eil fhios agam co-dhiù ’ tha thu ceàrr no ceart; cò dhiù as fheàrr leat bainne ùr no seana-bhainne?
Nollaig *n.* ‘Christmas’: bidh e aig an taigh aig Nollaig.
nuair *vbl. ptcl.* ‘when’: bha an cianalas oirnn nuair a dh’fhalbh e; chuala mi e nuair a bha e ’ feadarachd; dh’fhalbh i nuair a bha am fras seachad; ghabh mi an t-eagal nuair a chunnaic mi e; nuair a bha mi òg bha mi ’ dol dhan sgoil a chuile latha; nuair a choinnich mi; nuair a bha mi òg bha mi ’ dol dhan sgoil a chuile latha.

O

obair *vbl. n.* ‘working’: bha mi ’g obair ged a bha mi bochd; tha mi ’g obair gach dàrna ’cha h-oidhche.
ochd *num.* ‘eight’: tha sinn a’ losgadh ochd tunna gual sa bhliadhna.
òg *adj.* ‘young’: nuair a bha mi òg bha mi ’ dol dhan sgoil a chuile latha.
oidhche *n.* ‘night’: ~ bidh e ’dol a chèilidh a chuile h-oidhche; tha mi ’g obair gach dàrna ’cha h-oidhche.
òirleach *n.* ‘inch’: ~; còig òirlich dh’àirde; ceithir òirlich fad.
òl *vb.* ‘drink’: gu mheud dram a dh’òl thu an-raoir?
olc *n.* ‘evil’: ~.
ònar *n.* ‘[on] one’s own’: tha mi nam ~/ aonar.
òran *n.* ‘song’: ~; ghabh e ~; tha e ’ seinn ~; *pl.* òrain.
òrdag *n.* ‘thumb’: ~ [ɔ:ʃtak].

P

pàipear *n.* ‘paper’: loisgidh mi ’m pàipear [e:].
pàirc *n.* ‘field’: treabhaidh mise a-màireach e; threabh e an clioradh an-dè; tha e ’ treabhadh na pàirceadh.
pàiste *n.* ‘child’: feir pìos arain dhan a’ phàiste; ’s ioma [ʃumə] pàiste ’ chaidh a thogail an seo; bha iomadach pàiste ... chaidh a thogail an seo.
pàthadh *n.* ‘thirst’: tha ’m pàthadh orm.
peacadh *n.* ‘sin’: ~.
peinnt *n.* ‘pint’: cuir peinnt air a’ chunntair; *pl.* peinntean.
pìob *n.* ‘pipe’: tha mo phìob ... ’ dol às.
pìos *n.* ‘piece’: feir pìos arain dhan a’ phàiste; thug mi pìos feòla dhan chù.
piuthar *n.* ‘sister’: tha taigh mòr aig mo phiuthar sa bhaile.
poidhle *n.* ‘large quantity/ number’: dh’ionnsaich e poidhle dhuinn; tha poidhle coille shuas air a’ chnoc.
pòs *vb.* ‘marry’: bha i pòsta dà thuras; bha i pòsta trì tursan.
preasant *n.* ‘present’: cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant.
pronn *vb.* ‘mash, pound’: tha sinn a’ pronnadh a’ bhuntàta.

R

rathad *n.* ‘road’: choinnich mi e ait an rathad an-raoir; fhuair iad e air an rathad ’s an daorach air; tha ’ rathad seo goirid; tha ’ rathad seo caol.
reamhar *adj.* ‘fat’: caora reamhar [-v-]; tha i siud nas raimhre [-r’ -],
reic *vb.* ‘sell’: ~ iad.
rèiteach *n.* ‘engagement’: rinn iad rèiteach [r] eatarra.
reodhadh *vbl. n.* ‘freezing’: bha reodhadh ann; bha mi ’r reothadh leis am fuachd.
ri *prep.* ‘to, at, by’: tha e cho gleusta ris a’ mhadadh ruadh; cha bhithinn a’ strì ris a sin; thuirt e riumsa; cha do bhruidhinn e rium; èisd rium [r’um] èistibh rium/leam uileadh!; bhruidhinn mi ris; bha mi ’ feitheamh rithe-san [ð’isən]; bha mise ’g èisteachd rithe-se.
rig *n.* ‘king’: ~ na dùthchadh.
ro *prep.* ‘before’: tha ’n t-eagal aige-san roimpe-se [ɾɛ:ʰpəʃə]/ romhaibh uile [ɾɔv

'ulũ]; rompa [rõːʰpə].

rodan *n.* ‘rat’: tha an taigh làn rodan[ˈn(?)].

roghainn *n.* ‘choice’: bheir mi dhut do roghainn.

rud *n.* ‘thing, item’: rinn e an aon rud; feir dhomh rud a dh’itheas mi; tha i rud beag fuar.

ruith *vb.* ‘run’: tha sruthan a’ ruith thron ... chlioradh; tha na h-eich a’ ruith man cuairt; tha mis’ dol a ruith às a deaghaidh.

rùm *n.* ‘room’: chan fhaighinn àite suidhe anns a’ rùm.

rùsg *vb.* ‘shear’: tha na caoraich air an rùsgadh le deamhais.

S

sa *adj.* ‘this’: thàinig sinn an t-seachdain sa chaidh [xa-i]; bidh sinn a’ falbh ai’ an t-seachdain sa tighinn.

sabhal *n.* ‘barn’: tha e ’ glanadh ... an t-sabhail.

sad *vb.* ‘throw’: na gillean a’ sadail chlachan air a chèile.

seachad *advb.* ‘past’: dh’fhalbh i nuair a bha am fras seachad.

seachd *num.* ‘seven’: ~.

seachdain *n.* ‘week’: bidh sinn a’ falbh ai’ an t-seachdain sa tighinn; tha mi ’ sgriobhadh [-v-] dhachaigh uair san t-seachdain; thàinig sinn an t-seachdain sa chaidh; pl. bidh mi air ais an ceann ceithir no còig a sheachdainean.

seachdnar *pers. num.* ‘seven persons’: ~.

seall *vb.* ‘show’: seallaidh mise dhut am fearann a-màireach; tha e ’ sealltainn dhaibhsan am fearann.

sean¹ [= sin] *adj.* ‘that’: nì mi sean an-diugh.

sean² *adj.* ‘old’: tha m’ athair-sa nas sine na d’ athair-sa.

seann- *adj.* ‘old’: seann taigh [t øj].

seanair *n.* ‘grandfather’: mo sheanair.

seanmhair *n.* ‘grandfather’: mo sheanmhair.

seann-taigh *n.* ‘old house’: ~ [-tʰøj].

searman *n.* ‘sermon’: cha bhi searman san eaglais idir an-diugh.

seas *vb.* ‘stand’: seasaidh mi; cha sheas mi.

seinn *vb.* ‘sing’: tha e ’ ~ òran.

seithir *n.* ‘chair’: ~.

seo¹ *pron.* ‘this’: seo gobhar mhòr; seo mo mhàthair.

seo² *adj.* ‘this’: tha ’n cnoc seo nas àirde na ’m fear eile; tha ’ rathad seo goirid; tha ’ rathad seo caol.

seòl *vb.* ‘fly’: tha ’ chearc ... ’ seòladh/ ’ sgiathadh.

sgiaith¹ *n* ‘wing’: tha fear dha na sgiathan aige briste.

sgiaith² *vb.* ‘fly’: tha ’ chearc ... ’ sgiathadh/ ’ seòladh.

sgoil *n* ‘school’: cha deacha muinntir dhan an sgoil ’ chionn fada; feumaidh mi mo cheann a chioradh a chuile madainn mun tèid mi dhan sgoil; nuair a bha mi òg bha mi ’ dol dhan sgoil a chuile latha; reaghadh ise/ esan dhan ~ ; tha sinn a’ ruith dhan sgoil a chuile latha.

sgriob *vb.* ‘scratch’: tha na cearcan a’ sgrìobadh an talamh.

sgriobh *vb.* ‘write’: sgrìobh mi litir; tha mi ’ sgrìobhadh [-v-] dhachaigh uair san t-seachdain.

sguab *vb.* ‘sweep’: feumaidh i an taigh a sguabadh.

shuas *advb.* ‘up [location]’: tha poidhle coille shuas air a’ chnoc.

sia *num.* ‘six’: ~.

sian *n.* ‘anything, nothing’: thuirt esan nach d’fhuair e sian; cha do rinn mi sian; chan eil feum againn air sian; chan fhaiceadh i sian gun a speuclair; cha tuirt e sian; an tuirt e sian?; chan fhaigh thusa sian; cha do dh’ith mi sian an-diugh for bha mi bochd.

sianar *pers. num.* ‘six persons’: ~.

sibh *pron.* *2pl.*: na marbhaibh sibh fhèin [marà-u fɪ pʰeːn].

side *n.* ‘weather’: tha side mhath againn an-diugh.

sil *vb.* ‘bleed’: tha e ’ sileadh; tha e ’ sileadh na faladh.

sin *pron.* ‘that’: ’n tig agad air sin a dhèanamh dhomh?; bha fhios agam aire sin, co-dhiù; bhiodh sin na b’ fheàrr; cha bhithinn a’ strì ris a sin.

sin *vb.* ‘lie [down]’: tha e na shineadh sa leabaidh; ’n tèid thusa na do shineadh?

sinn *pron. 1pl.*: fhuair sinn an t-airgead; tha sinn a’ pronnadh a’ bhuntàta; thàinig sinn an t-seachdain sa chaidh; bidh sinn a’ falbh ai’ an t-seachdain sa tighinn.

sìos *advb.* ‘down [location]’: cha laigh sinn sìos idir; cha bhiomaid a’ laighe sìos;

laigh esan sìos; laighibh sìos uileadh!; suidhibh sìos!; tha ’ ghrian a’ dol sìos.

siud *pron.* ‘that, yon’: leugh mi siud an àiteigin; tha i siud nas raimhre.

smaoinich *vb.* ‘think’: dè tha thu ’smaoineachadh mun [møn] a’ chogadh?; tha e smaoineachadh; bha mi ’ smaoineachadh gur meaite (?) nach coinneachamaid a-rithist; tha mi ’ smaoineachainn nach tig e idir.

smòc *n.* ‘smoke’: an smòc thu tumbaca; tha esan a’ smòcadh tumbaca; tha ’n cidsin làn smòc.

smugaid *n.* ‘spittle’: chuir esan a-mach smugaid air an ùrlar.

smùid *n.* ‘intoxication’: tha smùid air.

snàth *n.* ‘thread’: càit an do chuir thu an ... snàth?; tha ise ’ toinneamh an t-snàth.

sneachd *n.* ‘snow’: bha feadhain dha na caoirich ’ chaidh an call san t-sneachda.

sniomh *vbl. n.* ‘spinning’: ~ [ʃn̪.ĩã.v].

socair *adj.* ‘quiet’: ’s e duine socair a th’ann.

soitheach *n.* ‘vessel’: ~ [ø]; pl. soithichean.

speal *n.* ‘scythe’: tha e ’ geurachadh na speal.

speuclair *n.* ‘spectacles’: chan fhaiceadh i sian gun a speuclair.

srann *n.* ‘snoring’: tha ~ aige.

sreathartaich *vbl n.* ‘sneezing’: ~.

srìan *n.* ‘rein’: mo shrìan [ʀ.ĩø.n].

sruthan *n.* ‘stream’: tha sruthan a’ ruith thron ... chlioradh.

step *n.* ‘step’: cha choisichinn *step* eile.

strainnseir *n.* ‘stranger’: [na] mo ~.

strì *vbl. n.* ‘bother, struggle’: cha bhithinn a’ strì ris a sin.

suas *advb.* ‘up [motion]’: chuir i suas a muilichinn.

suath *vb.* ‘scratch’: tha e ga shuathadh fhèin.

suidh *vb.* ‘sit’: suidhibh [sʷĩ-iv] sìos!; tha sinn nar suidhe; aig an teine; tha i ’ suidhe ... anns an nead.

suipeir *n.* ‘supper’: an t-suipeir.

T

tachraidh *vb.* ‘happen’: is math ’ dh’fhaodte nach tachair sinn a-rithist.

tagh *vb.* ‘choose’: agus taghaidh e tuillidh a-màireach; thagh e feadhain mhath; tha e ’ taghadh a’ bhuntàta mhath.

taigh *n.* ‘house’: taigh mo mhàthair; sin agad an taigh aig mo nighean; tha taigh mòr aig mo phiuthar sa bhaile; feumaidh i an taigh a sguabadh; feith gus am bi mi aig an taigh! (‘home’); bidh e aig an taigh (‘home’) aig Nollaig; coimhead dhomh do thaigh!; tha bean an taighe [te-ə] a’ maistreadh; pl. tha taighean an siud ’s an seo; cò ’ tha [a] san taigh?;

taing *n.* ‘thanks’: ba chòir duinn taing a bheir do Dhia airson ... ar slàinte; cha tug e taing dhomh airson a’ phreasant.

tairneanaich *n.* ‘thunder’: bha tairneanaich is dealanaich.

talamh *n.* ‘ground, earth’: tha na cearcan a’ sgrìobadh an talamh.

tana *adj.* ‘thin’: ~.

teanchainn (= eanchainn) *n.* ‘brain’: do theanchainn; tha teanchainn mhath aige.

teanga *n.* ‘tongue’: ~ [ŋg]; cuir a-mach do theanga! [-ŋg-]; bàrr do theangan; pl. teangannan.

teine *n.* ‘fire’: ~ [ʃ^hɛɲə]; chaidh an teine às le cion gual; tha sinn nar suidhe aig an teine.

teth *adj* ‘hot’: tha i teth an-diugh; bidh i nas teòth’ a-màireach.

thèid *vb.* ‘go’: ge b’ e càit an tèid thu leanaidh mi thu; cha tèid mise dhachaigh; ’n tèid thusa na do shineadh?; ach cha tèid, cha tèid sinne; cha deaghadh e dhachaigh idir; mura deaghamaid dhachaigh cha bhiodh m’ athair toilichte; bhithinn toilichte nan deaghadh tu dhachaigh; reaghadh ise/esan dhan sgoil;

thàinig sinn an t-seachdain sa chaidh; chaidh an teine às le cion gual; chaidh e tro mòran deuchainn; chaidh e dhan bhaile an-dè; chaidh an greim threimpe [r̥ɛ:^hpə]; chaidh innse dhomh gu robh thu bochd; chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge; bha feadhain dha na caoirich ’ chaidh an call san t-sneachda chaidh e a Nèamh; ’s ioma pàiste ’ chaidh a thogail an seo; bha iomadach pàiste ... chaidh a thogail an seo; cha deachaigh muinntir dhan an sgoil ’ chionn fada; bidh e ’dol a chèilidh a chuile h-oidhche; tha e ’ dol a dhachaigh; an ear’ s a’ dol an iar; feumaidh i ’ dhol am feabhas; nuair a bha mi òg bha mi ’ dol dhan sgoil a chuile latha; tha mo phìob ... ’ dol; tha ’ ghrian a’ dol sìos; tha ’ ghrian ’ dol fodha; tha mis’ ’ dol a ruith às a deaghaidh.

their *vb.* ‘say’: thuirt e riumsa; thuirt esan nach d’fhuair e sian; thuirt e nach toireadh e dhomhsa e; cha tuirt e sian; an tuirt e sian?; chuala mi dè thuirt thu; thig; fuirich gun [kɑːɲ] tig e [eː]; ’n tig agad air sin a dhèanamh dhomh? cha bhithinn toilichte [-iʃə] muran tigeadh e; tha mi ’ smaointeachainn nach tig e idir; thàinig sinn an t-seachdain sa chaidh; cò às a thàinig thu?; bha iongnadh orm nach tàini’ tu; bha mi duilich nach tàini’ tu; thàinig i ’m bad a robh mise; thig a-staigh!;; thig a-mach *clever!* thigibh a-staigh uileadh; b’ àbhaist dha ’ thighinn tric; tha e ’ tighinn; tha esan a’ tighinn nas trice na thusa; thìodhlaig; th’ e air a thìodhlagadh anns an ùir.

thro *prep.* ‘through’: tha sruthan a’ ruith thron ... chlioradh; chaidh an greim threimpe.

tro: chaidh e tro mòran deuchainn

thu, tu *pron. 2sg.:* bu toil liom nam marbhadh tu am madadh ruadh; chan eil fhios agam co-dhiù ’ tha thu ceàrr no ceart; dùisgidh mi tràth thu a-màireach;

thusa *pron. 2sg.:* chan fhaigh thusa sian; ma nì thusa aran nì mise im; tha esan a’ tighinn nas trice na thusa.

tionnd *vb.* ‘turn’: tionndaichidh mise e; thionndaidh [-tai] eisean e; tionndaidhibh uile mun cuairt! [-ai-iv]; tha e ’ tionndadh [-ay] an fheòir.

tioram *adj.* ‘dry’: chan eil an connadh tioram gu leòr fhathast.

tobar *n.* ‘well’: chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge.

todhar *n.* ‘manure, dung’: tha e ’ cur todhar air a’ bhuntàta.

tog *vb.* ‘raise’: bha iomadach pàiste ... chaidh a thogail an seo; ’s ioma [ʃumə] pàiste ’ chaidh a thogail an seo.

toigh *adj.* ‘liking’: is toigh leis buntàta math.

toil *n.* ‘liking’: bu toil liom nam marbhadh tu am madadh ruadh.

toilich *vb.* ‘please’: bhithinn toilichte nam falbhadh tu; bhithinn toilichte nan deaghadh tu dhachaigh; cha bhithinn toilichte [-iʃə] muran tigeadh e; mura deaghamaid dhachaigh cha bhiodh m’ athair toilichte; bhiomaid toilichte.

toinneamh *vbl. n.* ‘twist, wind’: tha ise ’ toinneamh an t-snàth.

tòisich *vb.* ‘start’: thòisich e air caoineadh.

toll *n.* ‘hole’: toll na h-iuchrach.

tumbaca *n.* ‘tobacco’: cha bhithinn a’ cagnadh tombaca ged a gheibhinn e gun *cent*.

tràigh *n.* ‘tide’: an ~; tha ’n tràigh a’ tighinn a-steach.

tràth *adj* ‘early’: dùisgidh mi tràth thu a-màireach.

treabh *vb.* ‘plough’: tha e ’ treabhadh na pàircadh.

trì *num.* ‘three’: ~; bha i pòsta dà thuras; bha i pòsta trì tursan.

tric *adj.* ‘often’: b’ àbhaist dha ’ thighinn tric; chitheamaid sin tric; tha esan a’ tighinn nas trice na thusa.

triùir *pers. num.* ‘three persons’: *n.* dithis ’s ~.

troigh *n.* ‘foot [in length]’: ceithir troighean [ɛ].

tuagh *n.* ‘axe’: ~.

tuath *adj.* ‘north’: gaoth ~.

tuilleadh *n.* ‘additional amount/ number’: bha tuilleadh ’s a’ chòir do dhramaichean agam an-raoir.

tuillidh *n.* ‘additional amount/ number’: agus taghaidh e tuillidh a-màireach.

tuìt *vb.* ‘fall’: thuit e air mullach a chinn; tha ’ ghrian a’ tuiteam.

tumbaca *n.* ‘tobacco’: tha esan a’ smòcadh tumbaca; an smòc thu tombaca.

tunna *n.* ‘ton’: tha sinn a’ losgadh ochd tunna gual sa bhliadhna.

turas *n.* ‘time, occasion’: bha i pòsta dà thuras; bha i pòsta trì tursan.

U

uachdar *n.* ‘cream’: gruth ’s ~ .

uair *n.* ‘time, occasion’: bha e ’ faighneachd gu dè an uair a bha e; tha mi ’ sgrìobhadh [-v-] dhachaigh uair san t-seachdain; *pl. uaireannan* ‘sometimes’: tha e air an daorach uaireannan.

ubhal *n.* ‘apple’: ~; aon ubhal; pl. chan eil na h-ubhlan [-t-] abaich fhathast.

ud *adj.* ‘that, yon’: air mullach na creige ud; tha na geòidh ud crosta.

ugh *n.* ‘egg’: ~ gheòidh.

uile *advb.* ‘all’: tha ’n t-eagal aige-san romhaibh uile [rɔ̃v 'ul̥i]; tha e gar n-iarraidh uile; tionndaidhibh uile mun cuairt!

uileadh *advb.* ‘all’: gabhaibh uileadh ur n-ùrnaigh! thigibh a-staigh uileadh [-ək]; laighibh sìos uileadh!

ùine *n.* ‘time’: an ùine gun ’ bhith fada fairichidh mi e; an ùine gun bhith fada; nighidh sinn sinn fhèin an ùine gun ’ith [= bhith] fada.

ùir *n.* ‘earth, clay’: th’ e air a thiodhlagadh anns an ùir.

uisge *n.* ‘rain; water’: agus an-dè bha ’n t-uisge ann; bidh an t-uisge a-màireach ann; bha an t-uisge [-k’ə] ’ goil; chaidh i dhan tobar a dh’iarraidh uisge.

ultach *n.* ‘armful’: thug mi ultach feòir dhan a’ bhò an dè.

urchar *n.* ‘shot’: loisg e urchar [ʏr̥ɕɪr’].

ùrlar *n.* ‘floor’: chuir esan a-mach smugaid air an ùrlar

ùrnaigh *n.* ‘prayer’: gabhaibh uileadh ur n-ùrnaigh! tha e ’ gabhail ùrnaigh.

urrainn *adj.* ‘possible’: chan urrainn dhuinn ’ bhith beò gun bhuntàta .